

32003L0088

L 299/9

EUROOPA LIIDU TEATAJA

18.11.2003

**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2003/88/EÜ,
4. november 2003,
tööaja korralduse teatavate aspektide kohta**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 137 lõiget 2,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut

võttes arvesse Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust, ⁽¹⁾

olles konsulteerinud regioonide komiteega,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud menetluse kohaselt ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Tööaja korralduse teatavaid aspekte käsitlevat nõukogu 23. novembri 1993. aasta direktiivi 93/104/EÜ ⁽³⁾, milles sätestatakse tööaja korralduse minimaalsed ohutus- ja tervisehoiunõuded igapäevase puhkeaja, vaheaegade, iganädalase puhkeaja, maksimaalse nädalase tööaja, iga-aastase puhkuse ning öötöö, vahetustega töö ja töökorralduse osas, on oluliselt muudetud. Selguse huvides tuleb kõnealused sätted koodifitseerida.
- (2) Asutamislepingu artikkel 137 näeb ette, et ühendus toetab ja täiendab liikmesriikide tegevust, pidades silmas töökeskkonna parandamist töötajate tervise ja turvalisuse kaitseks. Nimetatud artikli alusel vastuvõetud direktiivides tuleb hoiduda haldus-, finants- ja õiguslike piirangute kehtestamisest viisil, mis pidurdaks väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete asutamist ja arengut.
- (3) Töötajate tööohutuse ja tervishoiu parandamist soodustavate meetmete kehtestamist käsitleva nõukogu 12. juuni 1989. aasta direktiivi 89/391/EEC ⁽⁴⁾ sätted on täielikult kohaldatavad käesoleva direktiiviga hõlmatud valdkondades, ilma et see piiraks käesolevas direktiivis sisalduvate rangemate ja/või täpsemate sätete kohaldamist.
- (4) Töötajate tööohutuse, -hügieeni ja -tervishoiu parandamine on eesmärk, mida ei tohiks allutada üksnes majanduslikele kaalutlustele.

(5) Kõigil töötajatel peab olema piisav puhkeaeg. Puhkuse mõistet tuleb väljendada ajahikutes, st päevades, tundides ja/või nende osades. Ühenduse töötajale tuleb tagada minimaalne igapäevane ja iganädalane puhkeaeg ning piisavad vaheajad. Lisaks on sellega seoses vajalik kehtestada nädalase tööaja ülemmäär.

(6) Arvesse tuleks võtta Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööaja korralduse põhimõtteid, sealhulgas neid, mis käsitlevad öötööd.

(7) Uuringud on näidanud, et inimkeha on öösel tundlikum keskkonnahäirete ja teatavate koormavate töökorralduse vormide suhtes ning et pikaajaline öötöö võib kahjustada töötajate tervist ja ohustada töökoha turvalisust.

(8) On vaja piirata öötöö ajavahemike kestust, kaasa arvatud ületunnitöö, ja sätestada, et korrapäraselt öötöötajaid kasutavad tööandjad peavad sellest teavitama pädevaid asutusi, kui need seda nõuavad.

(9) On tähtis, et öötöötajatele võimaldatakse enne tööle asumist ja hiljem korrapärase vaheaegade järel tasuta arstlik läbivaatus ning kui nad kannatavad tervisehäirete all, viiakse nad võimaluse korral üle neile sobivale päevasele tööle.

(10) Öötöötajate ja vahetustöötajate olukord nõuab tööohutuse ja tervisekaitse taseme kohandamist nende töö iseloomuga ning kaitse- ja ennetusabinõude ning vahendite tõhusat toimimist.

(11) Teatavatel töötingimustel võib olla kahjulik mõju töötajate ohutusele ja tervisele. Töö korraldamisel teatava mudeli järgi tuleb arvesse võtta üldpõhimõtet, et töö kohandatakse töötajaga.

(12) Meremeeste tööaja korraldust käsitlevat Euroopa lepingut on jõustatud Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditööstuse Ametiühingute Liidu (FST) poolt sõlmitud kokkulepet meremeeste tööaja korralduse kohta käsitleva nõukogu 21. juuni 1999. aasta direktiiviga 1999/63/EÜ ⁽⁵⁾, mille aluseks on asutamislepingu artikli 139 lõige 2. Seetõttu ei kohaldata käesoleva direktiivi sätteid meremeeste suhtes.

⁽¹⁾ EÜT C 61, 14.3.2003, lk 123.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 17. detsembri 2002. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta otsus.

⁽³⁾ EÜT L 307, 13.12.1993, lk 18. Direktiivi on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2000/34/EÜ (EÜT L 195, 1.8.2000, lk 41).

⁽⁴⁾ EÜT L 183, 29.6.1989, lk 1.

⁽⁵⁾ EÜT L 167, 2.7.1999, lk 33.

- (13) Kasumiosa eest töötavate kalurite puhul, kes on töövõtjad, peavad liikmesriigid käesoleva direktiivi kohaselt kindlaks määrama põhipuhkuse õiguse ja nimetatud puhkuse andmise tingimused, sealhulgas maksete korra.
- (14) Muudes ühenduse õigusaktides ettenähtud konkreetset normid, mis käsitlevad näiteks teatava kategooria töötajate puhkeajaga, põhipuhkust ja öötööd, on käesoleva direktiivi sätete suhtes ülimuslikud.
- (15) Pidades silmas ettevõtte töötaja korraldamisel tõenäoliselt tekkivaid küsimusi, on soovitatav ette näha käesoleva direktiivi teatavate sätete paindlik kohaldamine, tagades samal ajal töötajate tööohutuse ja tervishoiu põhimõtete järgimise.
- (16) On vaja ette näha, et liikmesriigid või tööturu osapooled võivad olenevalt asjaoludest teha erandeid teatavatest sätetest. Erandi puhul tuleb asjaomastele töötajatele üldjuhul võimaldada samaväärne korvav puhkeajaga.
- (17) Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada liikmesriikide kohustusid seoses I lisa B osas loetletud direktiivide ülevõtmise tähtaegadega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. PEATÜKK

KOHALDAMISALA JA MÕISTED

Artikkel 1

Eesmärk ja kohaldamisala

- Käesolev direktiiv sätestab töötaja korralduse minimaalsed ohutus- ja tervishoiunõuded.
- Käesolevat direktiivi kohaldatakse:
 - minimaalse igapäevase ja iganädalase puhkeaja ning põhipuhkuse, vaheaegade ja maksimaalse nädalase töötaja suhtes; ning
 - öötöö, vahetustega töö ja töökorralduse teatavate aspektide suhtes.
- Käesolevat direktiivi kohaldatakse nii avaliku kui erasektori kõigi tegevusalade suhtes direktiivi 89/391/EMÜ artikli 2 tähenduses, ilma et see piiraks käesoleva direktiivi artiklite 14, 17, 18 ja 19 kohaldamist.

Käesolevat direktiivi ei kohaldata direktiivis 1999/63/EÜ määratletud meremeeste suhtes, ilma et see piiraks käesoleva direktiivi artikli 2 lõike 8 kohaldamist.

4. Direktiivi 89/391/EMÜ sätteid kohaldatakse täielikult lõikes 2 nimetatud küsimuste suhtes, ilma et see piiraks käesolevas direktiivis sisalduvate rangemate ja/või täpsemate sätete kohaldamist.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- tööaeg* – iga ajavahemik, mille jooksul töötaja teeb tööd, on tööandja käsutuses ning tegutseb või täidab oma kohustusi kooskõlas siseriiklike õigusaktide ja/või tavadeaga;
- puhkeajaga* – iga ajavahemik, mis ei ole tööaeg;
- ööaeg* – iga mitte vähem kui seitsme tunni pikkune siseriikliku õigusega määratletud ajavahemik, mis peab igal juhul hõlmama ajavahemikku keskööst kuni kella viieni hommikul;
- öötöötaja* –
 - ühelt poolt iga töötaja, kes tavaliselt töötab ööajal vähemalt kolm tundi oma igapäevases tööajast; ning
 - teiselt poolt iga töötaja, kes tõenäoliselt töötab ööajal teatava osa oma iga-aastasest tööajast, mis määratletakse vastavalt asjaomase liikmesriigi valikule kas:
 - siseriiklikes õigusaktides pärast konsulteerimist tööturu osapooltega; või
 - tööturu osapoolte vahel siseriiklikul või piirkondlikul tasandil sõlmitud kollektiivlepingutes või lepingutes;
- vahetustega töö* – iga vahetustega töökorralduse meetod, mille puhul töötajad vahetuvad ühel ja samal töökohal üksteise järel vastavalt teatavale mudelile, kaasa arvatud rotatsioon, ning mis võib olla pidev või pausidega, nii et töötajatel on vajadus töötada antud päevade või nädalate jooksul eri aegadel;
- vahetustöötaja* – töötaja, kelle tööplaan kuulub vahetustega töö alla;
- ringi liikuv töötaja* – iga reisi- või lennupersonali liikmena toimiv töötaja ettevõttes, mis osutab reisijate või kaupade veo teenust maantee-, õhu- või siseveetranspordis;
- avameretöö* – töö, mida tehakse peamiselt avamererajatistel või avamererajatistelt (kaasa arvatud puurimisplatvormid), mis on otseselt või kaudselt seotud maavarade, sealhulgas süsivesinike otsimise, kaevandamise või kasutamise, ja sellistest tegevustest tingitud sukeldumine avamererajatistelt või laevalt;

9. piisav puhkus – see, et töötajatel on korrapärased puhkeajad, mille kestust väljendatakse ajaühikutes ja mis on piisavalt pikad ja järjestikused tagamaks, et töötajad ei põhjusta väsimuse või muu korrapäratu töökorralduse tõttu vigastusi endale, kaastöötajatele või teistele ega kahjusta lühema- ega pikemaajaliselt oma tervist.

2. PEATÜKK

MINIMAALSED PUHKEAJAD — MUUD TÖÖAJA KORRALDUSE ASPEKTID

Artikkel 3

Igapäevane puhkus

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt 11 tunnisele järjestikusele puhkeajale iga 24 tunnise ajavahemiku kohta.

Artikkel 4

Vaheajad

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et igal töötajal, kelle tööpäeva pikkus ületab kuus tundi, on õigus puhkepausile, mille üksikasjad, kaasa arvatud kestus ja puhkepausi lubamise tingimused, kehtestatakse kas tööturu osapoolte vaheliste kollektiivlepingute või lepingutega või nende puudumise korral siseriiklike õigusaktidega.

Artikkel 5

Iganädalane puhkeae

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt 24 tunnisele katkestamatule puhkeajale iga seitsmepäevase ajavahemiku kohta lisaks artiklis 3 nimetatud 11 tunnisele igapäevasele puhkusele.

Kui objektiivsed, tehnilised või töökorralduse tingimused seda eeldavad, võib kohaldada 24 tunnise minimaalset puhkeae.

Artikkel 6

Maksimaalne iganädalane tööae

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, mis kooskõlas vajadusega kaitsta töötajate ohutust ja tervist tagavad, et:

a) iganädalase töötaja pikkus määratakse kindlaks õigus- ja haldusnormidega või tööturu osapoolte vaheliste kollektiivlepingute või lepingutega;

b) keskmine töötaja pikkus igas seitsmepäevases ajavahemikus, kaasa arvatud ületunnitöö, ei ületa 48 tundi.

Artikkel 7

Põhipuhkus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt neljanädalasele tasulisele põhipuhkusele vastavalt niisuguse puhkuse õiguse ja andmise tingimustele, mis on ette nähtud siseriiklike õigusaktide ja/või tavade

2. Minimaalset tasulist põhipuhkust ei või asendada hüvitisega, välja arvatud töösuhte lõpetamise korral.

3. PEATÜKK

ÖÖTÖÖ — VAHETUSTEGA TÖÖ — TÖÖKORRALDUS

Artikkel 8

Öötöö pikkus

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et:

- öötöötajate tavaline töötundide arv ei ületa ühegi 24 tunnise ajavahemiku jooksul keskmiselt kaheksat tundi;
- öötöötajad, kelle töö katkeb erilisi ohte või suurt füüsilist või vaimset koormust, ei tööta ühegi 24 tunnise ajavahemiku jooksul rohkem kui kaheksa tundi, kui nad teevad öötööd.

Punkti b kohaldamiseks määratletakse erilisi ohte või suurt füüsilist või vaimset koormust katkev töö siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega või tööturu osapoolte vaheliste kollektiivlepingute või lepingutega, võttes arvesse öötöö konkreetset mõju ja ohte.

Artikkel 9

Öötöötajate arstlik läbivaatus ja üleviimine päevasele tööle

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et:

- öötöötajatel on õigus tasuta arstlikule läbivaatusele enne tööleasumist ja hiljem korrapäraste vaheaegade järel;
- öötööst tingitud tervisehäirete all kannatavad öötöötajad viiakse võimalikult kiiresti üle neile sobivale päevasele tööle.

2. Lõike 1 punktis a nimetatud tasuta arstlik läbivaatus peab olema kooskõlas arstisaduse põhimõttega.

3. Lõike 1 punktis a nimetatud tasuta arstlikku läbivaatust võib teha riikliku tervishoiusüsteemi raames.

Artikkel 10

Tagatised öötöö puhul

Liikmesriigid võivad öötöötajate teatavatele rühmadele, kes seoses öötööga riskivad oma ohutuse või tervisega, kehtestada siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega ettenähtud tingimustel teatavad tagatised.

Artikkel 11

Öötöötajate korrapärasest kasutamisest teatamine

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et korrapäraselt öötöötajaid kasutatav tööandja teavitaks sellest pädevaid asutusi, kui need seda nõuavad.

Artikkel 12

Ohutuse ja tervise kaitse

Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et:

- a) öötöötajatel ja vahetustöötajatel on nende töö iseloomu kohane ohutuse ja tervise kaitse;
- b) öötöötajate ja vahetustöötajate ohutuse ja tervise kaitse kohased kaitse- ja ennetusteenused või -vahendid on samaväärsel tasemel teiste töötajate suhtes kohaldatavatega ning kogu aeg kättesaadavad.

Artikkel 13

Töökorraldus

Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et tööandja, kes kavatab korraldada töö teatud mudeli järgi, võtab arvesse üldpõhimõtet töö kohandamisest töötajaga, pidades eriti silmas üksluse töö ja etteantud tempos töötamise leevendamist sõltuvalt tegevuse tüübist ning ohutus- ja tervishoiunõudeid, eriti tööajal tehtavaid puhkepause käsitlevaid nõudeid.

4. PEATÜKK

MUUD SÄTTED

Artikkel 14

Ühenduse täpsemad sätted

Käesolevat direktiivi ei kohaldata, kui muud ühenduse õigusaktid sisaldavad teatava kutseala või ametialase tegevuse tööaja korralduse suhtes täpsemaid nõudeid.

Artikkel 15

Soodsamad sätted

Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide õigust kohaldada või kehtestada töötajate ohutuse ja tervise kaitseks soodsamaid õigus- ja haldusnorme või hõlbustada või lubada tööturu osapoolte vaheliste kollektiivlepingute või lepingute kohaldamist, mis on töötajate ohutuse ja tervise kaitse seisukohast soodsamad.

Artikkel 16

Võrdlusperioodid

Liikmesriigid võivad ette näha:

- a) artikli 5 (iganädalane puhkeaeg) kohaldamiseks võrdlusperioodi, mis ei ületa 14 päeva;
- b) artikli 6 (maksimaalne nädalane tööaeg) kohaldamiseks võrdlusperioodi, mis ei ületa nelja kuud.

Vastavalt artiklile 7 antud tasulise põhipuhkuse ja haiguspuhkuse aeg jäetakse keskmise arvutamisel arvesse võtmata või on arvutamise suhtes neutraalne;

- c) artikli 8 (öötöö pikkus) kohaldamiseks võrdlusperioodi, mis määratletakse pärast konsulteerimist tööturu osapooltega või tööturu osapoolte vahel siseriiklikul või piirkondlikul tasandil sõlmitud kollektiivlepingutes või lepingutes.

Kui artiklis 5 nõutud minimaalne iganädalane 24 tunnine puhkeaeg jääb nimetatud võrdlusperioodi, ei arvestata seda keskmise arvutamisel.

5. PEATÜKK

ERANDID

Artikkel 17

Erandid

1. Nõuetekohaselt töötajate ohutuse ja tervise kaitse üldpõhimõtteid arvestades võivad liikmesriigid teha erandeid artiklitest 3–6, 8 ja 16, kui tööaja pikkust kõnealuse tegevuse konkreetsete omaduste tõttu ei mõõdeta ja/või ei määrata eelnevalt kindlaks või kui selle määravad töötajad ise, eriti kui kõne all on:

- a) tegevjuhid või muud iseseisva otsustamisõigusega isikud;
- b) peresisesed abitöö tegijad; või
- c) töötajad, kes täidavad oma ametikohustusi usutalitustel kirikutes ja usukogukondades.

2. Lõigetes 3, 4 ja 5 sätestatud erandid võib vastu võtta õigus- ja haldusnormidega või tööturu osapoolte vaheliste kollektiivlepingute või lepingutega, tingimusel et kõnealustele töötajatele antakse hüvituseks võrdväärse pikkusega puhkeajad või et erandjuhtudel, kui objektiivsetel põhjustel ei ole võimalik anda hüvituseks niisuguseid võrdväärse pikkusega puhkeaegu, võimaldatakse kõnealustele töötajatele asjakohane kaitse.

3. Käesoleva artikli lõike 2 kohaselt võib teha erandeid artiklitest 3, 4, 5, 8 ja 16:

a) kui tegemist on tegevusega, mille puhul töötaja töö- ja elukoht asuvad teineteisest kaugel, kaasa arvatud avameretöö, või mille puhul töötaja erinevad töökohad on üksteisest kaugel;

b) turvamis- ja järelevalvetoimingute puhul, mis nõuavad vara ja isikute kaitsmiseks pidevat kohalolekut, eriti turvameeste ja majahoidjate või turvafirmade puhul;

c) tegevuste puhul, mis nõuavad teenuse või tootmise pidevat jätkumist, eriti:

i) vastuvõtu, ravi ja/või hooldamisega seotud teenused, mida osutatakse haiglates või samalaadsetes asutustes, kaasa arvatud arstide töö koolitusel, hooldekodudes ja vanglates;

ii) sadama- või lennuväljatöötajad;

iii) ajakirjandus, raadio, televisioon, kinematograafiatööstus, posti- ja telekommunikatsiooniteenused, kiirabi, tuletõrje ja kodanikukaitseteenused;

iv) gaasi, vee ja elektrienergia tootmine, edastamine ja jaotamine, majapidamisjäätmete kogumine ja põletustehased;

v) tööstusharud, kus tööd ei saa tehnilistel põhjustel katkestada;

vi) teadus- ja arendustegevus;

vii) põllumajandus;

viii) reisijateveoga seotud töötajad regulaarses linnatransporditeenistuses;

d) seal, kus on ette näha tegevuse aktiveerumist, eriti:

i) põllumajandus;

ii) turism;

iii) postiteenused;

e) raudteevoel töötavate isikute puhul:

i) kelle tegevus on katkendlik;

ii) kes veedavad töötaja rongides; või

iii) kelle tegevus on seotud vedude sõiduplaaniga ning liikluse pidevuse ja korrapärasuse tagamisega;

f) direktiivi 89/391/EMÜ artikli 5 lõikes 4 kirjeldatud asjaoludel;

g) õnnetusjuhtumite või ähvardava õnnetuste ohu korral.

4. Käesoleva artikli lõike 2 kohaselt võib teha erandeid artiklitest 3 ja 5:

a) vahetustöötajate puhul, kui töötaja läheb üle teise vahetusse ega saa seetõttu kasutada igapäevaseid ja/või iganädalasi puhkeaegu ühe vahetuse lõpu ja järgmise vahetuse alguse vahel;

b) tegevuste puhul, mis hõlmavad päeva jooksul jaotatud töoaegu, eriti koristajate puhul.

5. Käesoleva artikli lõike 2 kohaselt võib teha erandeid artiklist 6 ja artikli 16 punktist b koolitusel olevate arstide puhul vastavalt käesoleva lõike teises kuni seitsmendas lõigus ettenähtud sätetele.

Artikli 6 esimeses lõigus nimetatud erandeid lubatakse viieaastase üleminekuajaperioodi jooksul alates 1. augustist 2004.

Liikmesriigid võivad vajaduse korral saada lisaks kuni kaks aastat, et võtta arvesse raskusi tööajasätete täitmisel, pidades silmas nende vastutust tervishoiuteenuste ja meditsiinilise abi korralduse ja osutamise eest. Vähemalt kuus kuud enne üleminekuajaperioodi lõppu teatab asjaomane liikmesriik sellest komisjonile, tuues põhjendused, et komisjon saaks pärast asjakohaseid konsulteerimisi esitada oma arvamuse kolme kuu jooksul pärast sellise teabe saamist. Kui liikmesriik ei järgi komisjoni arvamust, põhjendab ta oma otsust. Liikmesriigi teade ja põhjendus ning komisjoni arvamus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* ja edastatakse Euroopa Parlamendile.

Liikmesriigid võivad vajaduse korral saada täiendava üleminekuajaperioodi kuni ühe aastani, et võtta arvesse erilisi raskusi kolmandas lõigus nimetatud kohustuste täitmisel. Nad järgivad selles lõigus ettenähtud korda.

Liikmesriigid tagavad, et nädalane tööaeg ei ületa mingil juhul keskmiselt 58 tundi üleminekuajaperioodi kolme esimese aasta jooksul, keskmiselt 56 tundi järgmise kahe aasta jooksul ja keskmiselt 52 tundi mis tahes edasises ajavahemikus.

Tööandja konsulteerib õigeaegselt töövõtjate esindajatega, et igal võimalusel jõuda kokkuleppele üleminekuajaperioodil kohaldatava korra suhtes. Viendas lõigus sätestatud piirides võib selline kokkulepe hõlmata järgmist:

a) keskmine tööaeg nädalas üleminekuajaperioodil; ning

b) meetmed, mis võetakse nädalase töötaja vähendamiseks keskmiselt 48 tunnini üleminekuajaperioodi lõpuks.

Artikli 16 punkti b osas lubatakse esimeses lõigus nimetatud erandeid tingimusel, et võrdlusperiood ei ole pikem kui 12 kuud viiendas lõigus täpsustatud üleminekuperioodi esimese osa jooksul ja kuus kuud pärast seda.

Artikkel 18

Erandid kollektiivlepingute kaudu

Artiklitest 3, 4, 5, 8 ja 16 võib erandeid teha tööturu osapoolte vahel riiklikul või piirkondlikul tasandil sõlmitud kollektiivlepingute või lepingutega või, nendes ettenähtud korras, tööturu osapoolte vahel madalamal tasandil sõlmitud kollektiivlepingute või lepingutega.

Liikmesriigid, kus ei ole seadusega ettenähtud süsteemi, mis tagaks tööturu osapoolte vahel riiklikul või piirkondlikul tasandil sõlmitavad kollektiivlepingud või lepingud käesolevas direktiivis käsitletud küsimustes, või liikmesriigid, kus on sel eesmärgil ja selle piires eriline õigusraamistik, võivad kooskõlas siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega lubada erandeid artiklitest 3, 4, 5, 8 ja 16 tööturu osapoolte vahel sobival kollektiivsel tasandil sõlmitud kollektiivlepingute või lepingute abil.

Esimeses ja teises lõigus ettenähtud erandid on lubatud tingimusel, et kõnealustele töötajatele võimaldatakse hüvituseks samaväärse pikkusega puhkeajad või erandjuhtudel, kui objektiivsetel põhjustel ei ole võimalik niisuguseid puhkeaegu lubada, võimaldatakse kõnealustele töötajatele asjakohane kaitse.

Liikmesriigid võivad sätestada eeskirjad:

- käesoleva artikli kohaldamiseks tööturu osapoolte vahel; ning
- kooskõlas käesoleva artikliga sõlmitud kollektiivlepingute või lepingute sätete laiendamiseks teistele töötajatele vastavalt siseriiklikele õigusaktidele ja/või tavadele.

Artikkel 19

Võrdlusperioodide erandite piiramine

Artikli 17 lõikes 3 ja artiklis 18 sätestatud võimalus teha erand artikli 16 punktist b ei tohi viia üle kuue kuu kestva võrdlusperioodi kehtestamiseni.

Töötajate ohutuse ja tervise kaitse üldisi põhimõtteid järgides on liikmesriikidel siiski võimalus lubada objektiivsetel, tehnilistel või töökorraldusega seotud põhjustel kehtestada tööturu osapoolte vahel sõlmitud kollektiivlepingute või lepingutega võrdlusperioodid, mille pikkus ei ületa ühelgi juhul 12 kuud.

Nõukogu vaatab enne 23. novembrit 2003 komisjoni ettepaneku ja sellele lisatud hinnanguaruande alusel käesoleva artikli sätteid uuesti läbi ja teeb otsuse võetavate meetmete kohta.

Artikkel 20

Ringi liikuvad töötajad ja avameretöö

1. Artikleid 3, 4, 5 ja 8 ei kohaldata ringi liikuvate töötajate suhtes.

Liikmesriigid võtavad siiski vajalikke meetmeid tagamaks, et sellistel ringi liikuvatel töötajatel oleks õigus piisavale puhkusele, välja arvatud artikli 17 lõike 3 punktides f ja g sätestatud olukordades.

2. Kui töötajate ohutuse ja tervise kaitse üldpõhimõtete järgimisest ei tulene teisiti ja tingimusel et asjaomaste tööandjate ja töövõtjate esindajad peavad nõu ning püütakse ergutada sotsiaalse dialoogi kõiki asjakohaseid vorme, kaasa arvatud läbirääkimised, kui pooled seda soovivad, võivad liikmesriigid objektiivsetel või tehnilistel või töökorraldusega seotud põhjustel pikendada artikli 16 punktis b nimetatud võrdlusperioodi kaheteistkümne kuuni töötajate puhul, kes teevad põhiliselt avameretööd.

3. Hiljemalt 1. augustil 2005 vaatab komisjon pärast konsulteerimist liikmesriikidega ja tööturu osapooltega Euroopa tasandil üle nende sätete toimimise avamerel töötajate tervise ja ohutuse seisukohast, et vajaduse korral esitada asjakohaseid muudatusettepanekuid.

Artikkel 21

Merekalalaevade töötajad

1. Artikleid 3–6 ja 8 ei kohaldata liikmesriigi lipu all sõitva merekalalaeva ühegi töötaja suhtes.

Liikmesriigid võtavad siiski vajalikke meetmeid tagamaks, et liikmesriigi lipu all sõitva merekalalaeva kõigil töötajatel oleks õigus piisavale puhkusele, ja piiramaks nädalase tööaja keskmiselt 48 tunniga, mille arvutamisel kasutatakse kuni 12 kuu pikkust võrdlusperioodi.

2. Lõike 1 teises lõigus ja lõigetes 3 ja 4 sätestatud piirides võtavad liikmesriigid vajalikke meetmeid tagamaks, et kooskõlas selliste töötajate ohutuse ja tervise kaitsmise vajadusega:

- on töötunnid piiratud maksimaalse tööajaga, mida teatavas ajavahemikus ei või ületada; või
- teatava ajavahemiku jooksul on ette nähtud minimaalne puhkeaeg.

Maksimaalne tööaeg või minimaalne puhkeaeg on täpsustatud õigus- ja haldusnormides või tööturu osapoolte vahelistes kollektiivlepingutes või lepingutes.

3. Töö- või puhkeaega piiratakse kas:

a) maksimaalse tööajaga, mis ei ületa

i) 14 tundi 24 tunnise ajavahemiku jooksul; ning

ii) 72 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul;

või

b) minimaalse puhkeajaga, mis on vähemalt:

i) 10 tundi 24 tunnise ajavahemiku jooksul; ning

ii) 77 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul.

4. Puhkeaega ei või jagada rohkem kui kaheks osaks, millest üks peab olema vähemalt kuue tunni pikkune, ning kahe järjestikuse puhkeaja vaheline aeg ei või ületada 14 tundi.

5. Kooskõlas töötajate tervise ja ohutuse kaitse üldpõhimõtetega ja objektiivsetel või tehnilistel või töökorralduse põhjustel võivad liikmesriigid lubada erandeid, kaasa arvatud võrdlusperioodide kehtestamine, lõike 1 teises lõigus ja lõigetes 3 ja 4 ettenähtud piirangutest. Sellised erandid järgivad võimalust mööda sätestatud norme, kuid võivad arvesse võtta sagedasemaid või pikemaid puhkeaegu või töötajatele hüvitava puhkuse andmist. Need erandid võib sätestada:

a) õigus- ja haldusnormidega, tingimusel et võimaluse korral peavad asjaomaste tööandjate ja töötajate esindajad nõu ning püütakse ergutada sotsiaalse dialoogi kõiki asjakohaseid vorme; või

b) kollektiivlepingutega või lepingutega tööturu osapoolte vahel.

6. Merekalalaeva kaptenil on õigus nõuda pardal viibivatelt töötajatelt töötamist ükskõik millisel ajal, mis on vajalik laeva, pardal viibivate isikute või lasti otseseks kaitsmiseks või teiste merehädas laevade või isikute abistamiseks.

7. Liikmesriigid võivad sätestada, et töötajad merekallalaladel, mis vastavalt siseriiklikele õigusaktidele või tavadele ei tohi tegutseda kalendriaasta teatava osa jooksul, mis ületab üht kuud, võtavad põhipuhkust vastavalt artiklile 7 selle ajavahemiku jooksul.

Artikkel 22

Muud sätted

1. Liikmesriigil on võimalus mitte kohaldada artiklit 6, kui ta samal ajal respektiivib töötajate ohutuse ja tervise kaitse üldpõhimõtteid ning võtab vajalikke meetmeid tagamaks, et:

a) ükski tööandja ei nõua töötajalt rohkem kui 48 tundi töötamist seitsmepäevase ajavahemiku jooksul, mis on arvatud artikli 16 punktis b nimetatud võrdlusperioodi keskmisena, kui ta ei ole varem saanud töötaja nõusolekut sellist tööd teha;

b) tööandja ei kahjusta ühtki töötajat seepärast, et töötaja ei soovi anda oma nõusolekut sellist tööd teha;

c) tööandja peab ajakohastatud registrit kõigi töötajate kohta, kes sellist tööd teevad;

d) register antakse pädeva asutuse käsutusse, kes võib töötajate ohutuse ja/või tervise kaitsega seotud põhjustel keelata või piirata võimalust ületada maksimaalset nädalast tööaega;

e) tööandja annab pädevatele asutustele nende nõudmisel teavet juhtumite kohta, mil töötajad on andnud nõusoleku teha seitsme päeva jooksul tööd üle 48 tunni, mis on arvatud artikli 16 punktis b nimetatud võrdlusperioodi keskmisena.

Nõukogu vaatab enne 23. novembrit 2003 komisjoni ettepaneku ja sellele lisatud hinnanguaruande alusel käesoleva lõike sätteid uuesti läbi ja teeb otsuse võetavate meetmete kohta.

2. Liikmesriikidel on võimalus artikli 7 kohaldamisel kasutada kuni kolme aasta pikkust üleminekuperioodi alates 23. novembrist 1996, tingimusel et selle üleminekuperioodi jooksul:

a) saab iga töötaja kolm nädalat tasulist põhipuhkust vastavalt sellise puhkuse õiguse ja andmise tingimustele, mis on ettenähtud siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega; ning

b) kolmenädalast tasulist põhipuhkust ei või asendada hüvitisega, välja arvatud töösuhte lõpetamise korral.

3. Kui liikmesriigid kasutavad käesolevas artiklis sätestatud võimalusi, teatavad nad sellest viivitamata komisjonile.

6. PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 23

Kaitsetase

Ilma et see piiraks liikmesriikide õigust arendada vastavalt muutuvatele asjaoludele teistsuguseid õigus-, regulatiiv- või lepingusätteid tööaja valdkonnas ja kui käesolevas direktiivis ettenähtud miinimumnõuded on täidetud, ei anna käesoleva direktiivi rakendamine piisavat alust töötajatele võimaldatud kaitse üldise taseme kärpimiseks.

*Artikkel 24***Aruanded**

1. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritud valdkonnas juba vastu võetud või vastuvõetavate siseriiklike õigusaktide tekstid.

2. Liikmesriigid esitavad komisjonile iga viie aasta järel käesoleva direktiivi sätete praktilist rakendamist käsitleva aruande, milles osutatakse tööturu osapoolte seisukohtadele.

Komisjon teavitab sellest Euroopa Parlamenti, nõukogu, majandus- ja sotsiaalkomiteed ning tööohutuse, -hügieeni ja -tervishoiu nõuandekomiteed.

3. Alates 23. novembrist 1996 iga viie aasta järel esitab komisjon Euroopa Parlamendile, nõukogule ning majandus- ja sotsiaalkomiteele käesoleva direktiivi kohaldamist käsitleva aruande, võttes arvesse artikleid 22 ja 23 ning käesoleva artikli lõikeid 1 ja 2.

*Artikkel 25***Merekalalaevade töötajaid käsitlevate sätete läbivaatamine**

Hiljemalt 1. augustil 2009 vaatab komisjon pärast konsulteerimist liikmesriikidega ja tööturu osapooltega Euroopa tasandil üle merikalalaevade töötajaid käsitlevad sätted ning uurib eelkõige nende sätete jätkuvat asjakohasust eriti tervise ja ohutuse osas, et vajaduse korral teha asjakohaseid muudatusettepanekuid.

*Artikkel 26***Reisijateveoga seotud töötajaid käsitlevate sätete läbivaatamine**

Hiljemalt 1. augustil 2005 vaatab komisjon pärast konsulteerimist liikmesriikidega ja tööturu osapooltega Euroopa tasandil üle

linnatransporditeenistuses reisijateveoga seotud töötajaid käsitlevate sätete toimimise, et vajaduse korral esitada asjakohased muudatusettepanekud, mis tagaksid selles sektoris järjekindla ja sobiva lähenemisviisi.

*Artikkel 27***Kehtetuks tunnistamine**

1. Direktiiv 93/104/EÜ, mida on muudetud I lisa A osas nimetatud direktiiviga, tunnistatakse kehtetuks, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud I lisa B osas sätestatud ülevõtmistähtaegadega.

2. Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ja neid tuleb lugeda II lisas esitatud vastustabeli kohaselt.

*Artikkel 28***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub 2. augustil 2004.

*Artikkel 29***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 4. november 2003

Euroopa Parlamendi nimel

president

P. COX

Nõukogu nimel

eesistuja

G. TREMONTI

I LISA

A OSA

KEHTETUKS TUNNISTATUD DIREKTIIV JA SELLE MUUDATUS

(Artikkel 27)

Nõukogu direktiiv 93/104/EÜ

(EÜT L 307, 13.12.1993, lk 18)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/34/EÜ

(EÜT L 195, 1.8.2000, lk 41)

B OSA

SISERIIKLIKU ÕIGUSESSE ÜLEVÕTMISE TÄHTAJAD

(Artikkel 27)

Direktiiv	Ülevõtmise tähtaeg
93/104/EÜ	23. november 1996
2000/34/EÜ	1. august 2003 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ 1. august 2004 koostisel olevate arstide korral. Vt direktiivi 2000/34/EÜ artiklit 2.

II LISA

VASTAVUSTABEL

DIREKTIIV 93/104/EÜ	Käesolev direktiiv
Artiklid 1–5	Artiklid 1–5
Artikkel 6, sissejuhatavad sõnad	Artikkel 6, sissejuhatavad sõnad
Artikli 6 lõige 1	Artikli 6 punkt a
Artikli 6 lõige 2	Artikli 6 punkt b
Artikkel 7	Artikkel 7
Artikkel 8, sissejuhatavad sõnad	Artikkel 8, sissejuhatavad sõnad
Artikli 8 lõige 1	Artikli 8 punkt a
Artikli 8 lõige 2	Artikli 8 punkt b
Artiklid 9, 10 ja 11	Artiklid 9, 10 ja 11
Artikkel 12, sissejuhatavad sõnad	Artikkel 12, sissejuhatavad sõnad
Artikli 12 lõige 1	Artikli 12 punkt a
Artikli 12 lõige 2	Artikli 12 punkt b
Artiklid 13, 14 ja 15	Artiklid 13, 14 ja 15
Artikkel 16, sissejuhatavad sõnad	Artikkel 16, sissejuhatavad sõnad
Artikli 16 lõige 1	Artikli 16 punkt a
Artikli 16 lõige 2	Artikli 16 punkt b
Artikli 16 lõige 3	Artikli 16 punkt c
Artikli 17 lõige 1	Artikli 17 lõige 1
Artikli 17 lõige 2, sissejuhatavad sõnad	Artikli 17 lõige 2
Artikli 17 lõike 2 punkt 1	Artikli 17 lõike 3 punktid a–e
Artikli 17 lõike 2 punkt 2	Artikli 17 lõike 3 punktid f–g
Artikli 17 lõike 2 punkt 3	Artikli 17 lõige 4
Artikli 17 lõike 2 punkt 4	Artikli 17 lõige 5
Artikli 17 lõige 3	Artikkel 18
Artikli 17 lõige 4	Artikkel 19
Artikli 17a lõige 1	Artikli 20 lõike 1 esimene lõik
Artikli 17a lõige 2	Artikli 20 lõike 1 teine lõik
Artikli 17a lõige 3	Artikli 20 lõige 2
Artikli 17a lõige 4	Artikli 20 lõige 3
Artikli 17b lõige 1	Artikli 21 lõike 1 esimene lõik
Artikli 17b lõige 2	Artikli 21 lõike 1 teine lõik
Artikli 17b lõige 3	Artikli 21 lõige 2
Artikli 17b lõige 4	Artikli 21 lõige 3
Artikli 17b lõige 5	Artikli 21 lõige 4
Artikli 17b lõige 6	Artikli 21 lõige 5
Artikli 17b lõige 7	Artikli 21 lõige 6
Artikli 17b lõige 8	Artikli 21 lõige 7
Artikli 18 lõike 1 punkt a	—
Artikli 18 lõike 1 punkti b alapunkt i	Artikli 22 lõige 1
Artikli 18 lõike 1 punkti b alapunkt ii	Artikli 22 lõige 2
Artikli 18 lõike 1 punkt c	Artikli 22 lõige 3
Artikli 18 lõige 2	—
Artikli 18 lõige 3	Artikkel 23
Artikli 18 lõige 4	Artikli 24 lõige 1

DIREKTIIV 93/104/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikli 18 lõige 5	Artikli 24 lõige 2
Artikli 18 lõige 6	Artikli 24 lõige 3
—	Artikkel 25 ⁽¹⁾
—	Artikkel 26 ⁽²⁾
—	Artikkel 27
—	Artikkel 28
Artikkel 19	Artikkel 29
—	I lisa
—	II lisa

⁽¹⁾ Direktiivi 2000/34/EÜ artikkel 3.

⁽²⁾ Direktiivi 2000/34/EÜ artikkel 4.